

Ketvirtą dieną Jo Malonybė išvedė į lauką savo husarus. „Ar tinkamas laikas pratyboms, Jūsų Malonybe?“ – „Koks *tempus* tinkamas?“ – „*Omni momento*, kas akimirką laukiame prieš.“ – „Mes ir ruošiamės jį sutikti.“ – „Kaip Jūsų Malonybė įsakys.“ – „Trimitininke, trimituok „rikiuot“. Pone Polubinski, pone Mirski, ponai rotmistrai, *panowie towarzyszy!* Ar žinote, kas yra makedoniečių falanga?!“ – „Ne, Jūsų Malonybe. Kas tai?“ – „Ketrios pirmos eilės ištisia ietis! Kiti už jų laiko jas pakėlę!“ – „Ar tai ne pėstininkų falanga, Jūsų Malonybe?“ – „*Exacte, panowie towarzyszy!* Mes *ipse*, tą patį padarysime ant žirgų.“ – „Bet kaip? Pakriks rikiuotė.“ – „Tam ir reikia pratybų, *panowie*. Žingine marš! Dabar šuoliais! Stop! Iš naujo!“

Kaip vėliau pasakojo Gregoras Mirskis – jis kiekvieną *momentum* iki savo sūnaus žūties atsiminė puikiai, – penktą dieną auštant Jo Malonybė be jokio pasitarimo paliepė trauktis palei Dneprą link Šklovo. Keturi tūkstančiai raitelių jojo tol, kol prijojo siaurą perėją tarp pelkių ir griovų. Vidury Šklovkos upelio Jo Malonybė sustabdė savo žirgą, kuris stovėjo iki kelių vandenyje. Sustojo ir vėliavų rotmistrai, o su jais – visi raiteliai. „Čia, už upelio, bus mūsų, *panowie*.“ – „Tačiau mums už nugarų – Dnepras, Jūsų Malonybe.“ – „Tuo geriau. Nebus kur trauktis. *Panowie towarzyszy*. Kvieskit poną Judickį su visomis jo puškomis. Tegu įsitvirtina.“

Toliau viskas vyko *in momento*, akimirksniu. Pirmiausia grįžo poručnikas Jeronimas Mirskis su liežuviais. Tada pasirodė lipkai: priešas, Čerkaskio *divisium*, jau čia pat. Tada buvo išsiųsti kazokai, kad atviliotų priešą. Artilerijos magistras Judickis su savo patrankomis vos spėjo suktis. Dar reikėjo pamiškėje išdėlioti pėstininkus su užtaisytomis muškietomis. Kur kiti raitininkai? Husarai vos spėjo ruoštis. Tada stojo spengianti tyla, po jos – tamsa. Saulabrolis bučiuoja Saulę, kuri marška užsidengia, kad nematytų Žemė, nors kažkas čia ne taip. Kur duktė Aušrinė? O kur sūnus Jeronimas? Nėra kada galvoti, kai priešas avangardas jau čia pat, atleikia atviliotas Mežensko kazokų. Trimitai kviečia į mūsų.

Kazokai skrieja per Šklovkos upelį, paskui juos – Čerkaskio raiteliai, kuriuos pasitinka pėstininkų ir dragūnų ugnis iš krūmų abipus ruožo. Maskvėnų raiteliai sutrinka, dalis krenta į upelį. Didysis etmonas pamoja buože, tada Mirskio husarai atstatę ietis nustumia maskvėnų raitelius atgal, kol šie pasipildę naujais kovotojais vėl pajuda link Lietuvos raitelių anapus Šklovkos. Tada į mūsų metami vėl kazokai ir vėl husarai. Šiems grįžtant prabyla Judickis, o gal Perkūnas, pykstantis dėl stojusios tamsos. Jo Malonybė vėl siuva nuo vienos vėliavos prie kitos stiprindamas jas ir įkvėpdamas vis naujiems puolimams. Vienai husarų vėliavai – ne Mirskio ir ne Polubinskio – pakrikus ir net praradus vėliavą, didysis etmonas susodina Ganzkopfo dragūnus ant žirgų, kad juos pridengtų, kol persirikiuos. Trejopai didesnėms priešojėms vis plūstant, kiekviena – tiek kazokų, tiek husarų – vėliava vėl joja į mūsų, nes žino, kad trauktis nėra kur: už mūsų – Dnepras, tiksliau, mūsų *Patria*, Tėvynė, kurią tamsoje bučiuojame skraidydami tarp žemės, vandens ir dangaus. Mirskiui ir Polubinskiui puolant ir atsitraukiant po penkis kartus, o Meženskiui – net dešimt kartų, tai trunka penkias valandas, kol didysis etmonas, surinkęs visus likusius husarus sušunka, trimitui nemokšišškai tylint, o jo riksmas perskrodžia tamsą šiapus ir anapus Šklovkos: „Makedoniečių falanga!“ Priešai gūžčioja pečiais – *что это значим*, ką tai galėtų reikšti? O ką reiškia tai, kad jie nebegali atsispirti lietuvių husarų iečių miškui? Maskvėnai traukiasi, kažkas juos apšaudo, kur mūsų strelcai, reikia bėgti link stovyklos, apjuostos vežimais, vis šaudo, visiškai tamsu, o

bėgti reikia visą mylią. Что все это значит, *йобтворюмать*? Ką visa tai reiškia, Žemės ir Aušrinės mama?

Ką visa tai reiškia, paaiškėja tik vakare, kai saulė vėl pasirodo, nors ir trumpam, o tarnai suskaičiuoja du šimtus žuvusius draugininkus bei rotmistrus ir dar tūkstantį pėstininkų bei dragūnų. Visus juos reikia traukti iš griovų ir pelkių gulinčius pramaišiui su trimis tūkstančiais maskvėnų, tarp kurių – du vaivados. Gregoras Mirskis klūpo Šklovkos upelyje, iki juosmens jam telkšo vanduo, virš kurio jis laiko iškėlęs savo sūnaus husarų poručniko Jeronimo galvą, padėtą už Tėvynę. Kam ta šviesa? Kam saulė, kuri tuoj pat vėl pasislėps? Kam likusi nukraujavusi Lietuvos armija, kai per Dneprą keliasi naujos priešos pajėgos?